

Om te beginnen

- 1 Ga uit van het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind en de Europese opvangnormen. Zorg dat de situatie van kinderen in asielzoekerscentra in ieder geval voldoet aan deze minimumnormen.
- 2 Erken de bijzondere positie van kinderen in asielzoekerscentra. Schep voorwaarden om te zorgen dat de spanningen die inherent zijn aan de positie van deze kinderen niet vergroot worden door hun situatie.
- 3 Formuleer een missie in de opvang en beschrijf daarin wat beschouwd wordt als het belang van het kind.
- 4 Train personeel in de kinderrechtensvisie.
- 5 Omschrijf de verantwoordelijkheden van iedere ketenpartner en maak duidelijk wat onder opvang valt.
- 6 Stel een toezichthouder aan die waarborgt dat de opvang kwalitatief goed en 'kinderrechtenproof' is.

Beperk de duur van opvang

- 7 Verkort de duur van de asielpcedure en daarmee van verblijf in de opvang.
 - Stel een limiet aan het verblijf van kinderen in asielzoekerscentra.
 - Geef gezinnen na vijf jaar een status.
- 8 Ga bij de inrichting van de opvang uit van een langdurig verblijf.

Vergroot de continuïteit

- 9 Zorg voor een zo groot mogelijke continuïteit in het leven van kinderen en gezinnen.
- 10 Koppel de procedure los van de opvang zodat verhuizingen in verband daarmee niet meer nodig zijn.
- 11 Beperk verhuizingen van kinderen in de schoolgaande leeftijd tot maximaal éénmaal onder zeer strenge voorwaarden.

Verbeter de informatievoorziening

- 12 Informeer kinderen en ouders op een adequate manier over hun situatie en (on)mogelijkheden.
 - Vergroot de toegang tot informatie voor kinderen, onder meer door toegang tot internet (zie aanbevelingen onderwijs).
 - Maak een COA-informatiegids voor kinderen, met daarin onder meer: wie is wat in het azc, wat zijn je rechten, wat kun je doen in het azc, wat kun je doen in (de omgeving van) dit azc.
 - Ontwerp een website 'Kind in azc': voor het onderhouden van contacten met kinderen in andere azc's, voor informatie over de regelgeving en voor informatie over de (recreatie- en sport)mogelijkheden in en rond ieder azc.

Aanbevelingen per onderwerp

- 13 Neem op alle onderwerpen verantwoordelijkheid voor een benadering van kinderen in azc's die 'kinderrechtenproof' is. Ga daarbij uit van het belang van het kind en niet van de eigen deelverantwoordelijkheid.

Ondersteun het gezin bij de opvoeding

- 14 Ga uit van ouders als de opvoeders.
- 15 **Schep voorwaarden waardoor ouders hun opvoedingstaak kunnen (blijven) uitoefenen en een stabiel gezinsleven kunnen hebben.**
 - Respecteer de rol van ouders als opvoeders door hen als eerste aan te spreken als de kinderen opvoedkundige correcties behoeven.
 - Geef alle ouders de mogelijkheid om de Nederlandse taal te leren.
 - Bied gezinnen een zelfstandige woonruimte met eigen voorzieningen en de mogelijkheid zelf te koken (zie aanbevelingen wonen).
 - Schep mogelijkheden voor naschoolse opvang en een crèche voor jonge kinderen met professionele begeleiding. Geef ouders een rol in vrijwillige taken bij deze opvang.
 - Breng ouders in beweging, via kunst, sport of muziek.
 - Verbied kinderen in te schakelen als tolk over volwassen onderwerpen.
 - Organiseer een ontmoetingsplaats voor ouders waar ze ook praktische adviezen kunnen krijgen.
 - Versterk het gevoel van autonomie van ouders door hen te helpen bij het inrichten van een zinvolle dagbesteding.
 - Organiseer contacten tussen de ouders.
 - Breid activiteiten voor ouders en jonge kinderen uit.
- 16 **Beoordeel wat gezinnen nodig hebben.**
 - Inventariseer kort na binnenkomst in Nederland wat de (ondersteunings)behoefte zijn van een gezin.
 - Verwijs de kinderen zo spoedig mogelijk na aankomst in Nederland naar de jeugdgezondheidszorg voor een eerste medische en psychosociale controle.
 - Vraag ouders regelmatig wat ze nodig hebben om goed te kunnen opvoeden.
- 17 **Organiseer opvoedingsondersteuning voor alle ouders in een azc.**
 - Breng Centra voor Jeugd en Gezin – mobiele teams met pedagogisch adviseurs – naar azc's en waarborg de jeugdzorg.
 - Ondersteun ouders vanaf de aankomst in een azc in hun rol als ouder en opvoeder door te inventariseren wat ouders nodig hebben om die taak te kunnen uitoefenen.
 - Creëer een apart aanbod voor vaders.
 - Maak gebruik van zelforganiserende, laagdrempelige groepsvorming, waarbij sleutelfiguren worden betrokken. Organiseer lotgenotencontacten en werk met zelforganisaties.
 - Ondersteun ouders in hun opvoedcompetenties. Maak gebruik van de ervaringen met de aanpak van kindermishandeling en reeds ontwikkelde methoden voor opvoedingsondersteuning. Sluit aan bij opvoedcompetenties, achtergrond en ervaringen van ouders.
 - Geef voorlichting over de rol van ouders en over opvoeding zonder lichamelijk geweld. Onderstreep het belang van structuur en goede nachtrust.
 - Geef voorlichting over de bijzondere situatie waarin gezinnen zich bevinden en waar ze hulp kunnen vragen als er problemen met opvoeden zijn.
 - Organiseer opvoedingsondersteuning, hulp en zorg voor nieuwe gezinnen in het azc en begeleid ze naar zelfstandigheid en gebruik van reguliere voorzieningen in de omgeving, mits op redelijke afstand.
 - Train COA-personeel in het omgaan met kinderen en ouders, het herkennen van opvoedingsproblemen en het kunnen doorverwijzen en –begeleiden.
 - Stel een mentor aan (zie aanbeveling 63).
 - Verbeter de signalering, verwijzing en begeleiding bij ernstige problematiek naar jeugdhulpverlening, jeugdgezondheidszorg of jeugdbescherming.
- 18 **Organiseer opvoedingsondersteuning op maat voor gezinnen waarvoor dat nodig is.**
 - Geef alleenstaande ouders maatschappelijke en psychologische begeleiding en preventieve ondersteuning bij de opvoeding.
 - Bied ouders en kinderen die ernstig in de knel zitten extra hulp.

19 Versterk de psychosociale weerbaarheid van kinderen.

- Verzorg een landelijk aanbod aan weerbaarheidstraining voor alle kinderen van verschillende leeftijden in asielzoekerscentra.
- Sluit aan bij aspecten die kinderen belangrijk vinden.

Verbeter de huisvesting

20 Onderzoek de mogelijkheid om asielzoekersgezinnen zo snel mogelijk te plaatsen in normale woningen in de samenleving met begeleiding. Ga uit van het belang van het kind.

21 Investeer in voldoende woonruimte en privacy voor kinderen en ouders.

- Richt de omgeving en omstandigheden in op gunstige ontwikkelingsmogelijkheden voor kinderen.
- Vergroot de privacy van gezinnen en zorg voor voldoende leefruimte, afzonderlijke ruimtes in de woning, een eigen slaapkamer voor kinderen vanaf de basisschool, sanitair en kookgelegenheid per gezin en laat geen woningen delen met niet-gezinsleden.

22 Zorg voor kwalitatief goede woonruimtes.

- Bied gezinnen met kinderen woningen die geschikt zijn voor permanente bewoning.
- Geef gezinnen voldoende ruimte (zie hiervoor).
- Zorg voor gezonde, geïsoleerde en kindveilige woningen (zie aanbevelingen veiligheid).
- Geef gezinnen een grotere mate van vrijheid in het inrichten en aankleden van hun woonruimte.

23 Richt azc's zo in dat er een gezonde en veilige verhouding is tussen gezinnen en alleenstaanden.

- Verdeel azc's in secties - jonge gezinnen, ouderen, alleenstaanden - zodat kinderen geen hinder ondervinden van andere bewoners.
- Bied kleinschalige opvang.

24 Plaats gezinnen met kinderen in azc's in de nabijheid van een dorps- of stadskern, met essentiële voorzieningen zoals scholen en winkels.

25 Organiseer voor ieder azc goed (openbaar) vervoer.

26 Geef ieder kind en ouder in een azc een fiets en fietsles.

27 Plaats gezinnen met kinderen in één keer goed in een azc dat in de omgeving voldoende mogelijkheden biedt voor onderwijs en ontwikkeling.

- Plaats gezinnen nooit in een azc dat binnenkort gaan sluiten.
- Kies voor regionale opvang, en zorg dat gezinnen met een status een woning in de regio krijgen.
- Voorkom verhuizingen (zie aanbevelingen continuïteit).
- Organiseer voldoende buffercapaciteit.

Faciliteer recreatie, spel en vrijetijdsbesteding

28 Organiseer voldoende activiteiten in het azc voor kinderen van verschillende leeftijdsgroepen buiten schooltijd.

- Organiseer activiteiten in ieder azc waar kinderen wonen.
- Bied de activiteiten structureel, op vaste tijden aan.
- Organiseer activiteiten meer dan eens per week, en bied extra activiteiten aan in vakanties.
- Organiseer naschoolse opvang van basisschoolleerlingen met professionele begeleiding.
- Bied activiteiten voor verschillende leeftijdsgroepen (0 tot 4 jaar, 4 tot 12 jaar, 12 tot 18 jaar).
- Bied verschillende soorten activiteiten voor kinderen.
- Vraag kinderen zelf wat ze leuk vinden en betrek ze bij het ontwikkelen en uitvoeren van activiteiten.
- Betrek oudere kinderen en ouders bij het organiseren van en helpen bij activiteiten voor jongere kinderen.
- Organiseer ook activiteiten waarbij het samenwerken tussen ouders en kinderen centraal staat.
- Sluit zoveel mogelijk aan bij activiteiten buiten het azc.

- Haal zonnig trainers en leraren naar het azc als dat te afgelegen ligt om aan activiteiten buiten het azc mee te doen.
- Train personeel in het ontwikkelen en uitvoeren van activiteiten en het betrekken van bewoners daarbij (zie aanbevelingen participatie).
- Schakel de Vrolijkheid in voor het organiseren van verantwoorde (re)creatieve activiteiten.

29 Zorg voor voldoende faciliteiten in het azc voor recreatie, spel en vrije tijd.

- Investeer in grotere woonruimte en privacy voor kinderen en ouders (zie aanbevelingen wonen).
- Bied ouders voldoende financiën waarmee kinderen aan sport- of andere activiteiten buiten het azc kunnen deelnemen (zie aanbevelingen financiën).
- Zorg voor goed vervoer als het azc afgelegen ligt (zie aanbevelingen wonen).
- Geef ieder kind en iedere ouder in een azc een fiets en fietsles (zie aanbevelingen wonen).
- Zorg voor goed onderhouden speeltoestellen in het azc.
- Geef ieder kind vanaf groep 6 basisschool de beschikking over een computer met internet (zie aanbevelingen onderwijs).
- Breid de mogelijkheden en ruimte voor buitenspelen uit.
- Investeer in een aparte recreatieruimte voor kinderen om binnen te spelen, die geopend is op tijden dat kinderen vrij zijn van school.
- Betrek ouders bij het opzetten van bijvoorbeeld een speel-o-theek, bibliotheek en kledingverkoop in het azc.
- Betrek architecten en kunstenaars bij de inrichting van de openbare ruimte en speelruimte in het azc en laat kinderen participeren.
- Stimuleer ouders bij het organiseren van zwemles voor hun kinderen.

30 Geef kinderen meer gelegenheid om zelf activiteiten te ondernemen in en buiten het azc.

- Breid de mogelijkheden voor kinderen uit om zelf in hun omgeving activiteiten te ondernemen.
- Wijs kinderen en ouders op mogelijkheden van financiering van lidmaatschap van sportclubs, sportkleding en materialen en help hen zonnig.
- Stel een mentor aan (zie aanbeveling 63).

31 Vergroot de mogelijkheden voor sociaal contact.

- Organiseer regelmatig activiteiten om de contacten tussen nieuwe kinderen en kinderen die al langer in het azc wonen op gang te brengen.
- Integreer zoveel mogelijk activiteiten met mogelijkheden buiten het azc.
- Organiseer uitwisselingsactiviteiten met (basis)scholen in de omgeving.
- Betrek bewoners uit de omgeving van het azc bij de kinderen in het azc.
- Geef ieder kind vanaf groep zes basisschool de beschikking over een computer met internet (zie aanbevelingen onderwijs).
- Ontwerp een website 'Kind in azc' (zie aanbevelingen informatievoorziening).

32 Informeer kinderen en ouders goed over de mogelijkheden voor vrijetijdsbesteding en begeleid ze zonnig bij de start daarvan.

- Ontwerp een website 'Kind in azc' waarop ze de mogelijkheden kunnen vinden (zie aanbevelingen informatievoorziening).
- Informeer ouders uitvoerig over het belang van activiteiten, (buiten)spelen, sport en sociale contacten voor een gezonde ontwikkeling van hun kind.
- Begeleid ouders en kinderen zonnig.

Verbeter het onderwijs

33 Verbeter de continuïteit in het onderwijs aan asielzoekerskinderen.

- Handhaaf de Leerplichtwet.
- Voorkom verhuizingen, organiseer onvermijdelijke verhuizingen alleen tussen twee schooljaren (zie aanbevelingen continuïteit).
- Organiseer passend onderwijs en het vervoer naar school al voor een eventuele verhuizing.
- Geef kinderen in azc's een vast landelijk leerlingnummer als basis voor een leerlingvolgsysteem.

- Besteed in geval van een onvermijdelijke verhuizing aandacht aan het afscheid nemen in de klas en op school.
- 34 **Beoordeel voor ieder kind of het in zijn belang is om naar een azc-school te gaan of naar een reguliere school. Doe dat samen met ouders.**
 - Geef ouders duidelijk aan dat ze een vrije schoolkeuze hebben en ondersteun ze.
 - Beoordeel aan het eind van een schooljaar van ieder kind op een azc-school of hij/zij kan worden overgeplaatst naar een reguliere school.
 - Organiseer voor kinderen in het vervolgonderwijs zoveel mogelijk dat zij regulier onderwijs volgen.
 - Zorg voor adequaat vervoer van en naar school en voor een fiets (zie aanbevelingen wonen).
- 35 **Organiseer een betere begeleiding vanuit scholen.**
 - Licht schoolleiding en docenten voor en organiseer periodieke bezoeken van docenten aan het azc.
 - Geef als school intensieve en gerichte voorlichting aan kinderen en ouders in azc's.
 - Organiseer vanuit school huiswerkbegeleiding in het azc, bijvoorbeeld door PABO-studenten.
 - Organiseer regelmatig contact tussen school, het COA en instellingen voor jeugdgezondheidszorg om een goede begeleiding van de schoolgaande kinderen te waarborgen.
- 36 **Geef leerlingen vanaf groep zes basisschool voldoende toegang tot internet op een computer of laptop.**
- 37 **Zorg voor een goede huiswerkruimte voor schoolgaande kinderen.**
- 38 **Betrek ouders meer bij het onderwijs aan hun kinderen.**
 - Informeer ouders van schoolgaande asielzoekerskinderen beter over het Nederlandse schoolsysteem.
 - Benader ouders actief voor ouderavonden en stimuleer ze deel te nemen aan vrijwilligersactiviteiten op school.
- 39 **Verbeter de kwaliteit van het onderwijs aan asielzoekerskinderen.**
 - Begin meteen met les in de Nederlandse taal op de azc-school.
 - Pas het onderwijsniveau steeds zoveel mogelijk aan het niveau en de behoeften van individuele kinderen aan.
 - Stimuleer kinderen zoveel mogelijk en ondersteun ze daarbij.
 - Bied kinderen die binnen afzienbare termijn moeten terugkeren naar het land van herkomst gerichte, korte praktijkgerichte opleidingen die bruikbaar zijn in het land van herkomst.
 - Maak gebruik van de specifieke kennis over onderwijs aan asielzoekerskinderen, zoals aanwezig bij de Landelijke Onderwijs Werkgroep voor Asielzoekers en Nieuwkomers (LOWAN).
- 40 **Informeer alle betrokkenen over de regelingen rond onderwijs aan asielzoekerskinderen.**
- 41 **Pas de onderwijsregels daar waar nodig aan op de situatie van asielzoekerskinderen.**
 - Betrach bijvoorbeeld soepelheid rond doublures met kinderen die buiten hun schuld vaak moeten verhuizen.
 - Bied onderwijsvervolgmogelijkheden voor jongvolwassenen tussen de 18 en 21 jaar.

Neem verantwoordelijkheid voor de gezondheid

- 42 **Verbeter de preventie van gezondheidsproblemen.**
 - Leg de nadruk op beschermende en ondersteunende factoren en sluit aan bij de eigen vaardigheden van kinderen om met problemen om te gaan.
 - Verbeter de leefomstandigheden van gezinnen (zie aanbevelingen wonen).
 - Stem preventie af op het langdurige en onzekere verblijf van asielzoekers in azc's.
- 43 **Verbeter de signalering, toegang en doorverwijzing.**
 - Geef adequate voorlichting aan kinderen en ouders over de Nederlandse gezondheidszorg voor asielzoekers.
 - Vergroot de mogelijkheden voor het inschakelen van tolken.
 - Vergoed (telefoon)kosten die kinderen en ouders maken voor gezondheidsvragen.
 - Vraag asielzoekers zelf regelmatig welke behoefte aan zorg zij hebben. Doe dat op individueel en op groepsniveau.

- Neem kinderen serieus in vragen rond hun gezondheid.
- Zorg voor regelmatige aanwezigheid op het azc-terrein van huisarts en medische ondersteuners.
- Werk samen in de signalering.
- Maak gebruik van de specifieke kennis over de gezondheidszorg voor asielzoekerskinderen, zoals aanwezig bij de Publieke Gezondheidszorg Asielzoekers (PGA, voorheen MOA).
- Baken verantwoordelijkheden tussen verschillende hulpverleners en instanties duidelijk af en neem verantwoordelijkheid voor taken.
- Volg asielzoekerskinderen intensiever.
- Zorg voor een goed geautomatiseerd registratiesysteem om inzicht te krijgen in aard en frequentie van gezondheidsproblemen in azc's.

44 Breid de gezondheidszorg voor asielzoekerskinderen uit.

- Breid de capaciteit van de gezondheidszorg uit.
- Leid medewerkers in de sector gezondheidszorg en welzijn op in de problematiek van en hulp aan asielzoekerskinderen.
- Verbeter de continuïteit in zorg aan (verhuizende) asielzoekerskinderen.
- Vergroot de mogelijkheden voor casuïstiekbespreking in overleg tussen betrokken instanties.

45 Bied op het kind toegespitste hulp aan.

- Kies voor leeftijdsadequate hulp die rekening houdt met de achtergrond van asielzoekerskinderen.
- Erken dat onder asielzoekerskinderen mogelijk slachtoffers zijn van mishandeling, uitbuiting, gewapende conflicten of andere geweldervaringen.
- Sluit aan bij de interesses van het kind.
- Beoordeel bij ieder kind of groepstherapie of individuele hulp gewenst is.
- Organiseer een sociaal en een professioneel netwerk ter ondersteuning van het kind.

46 Verbeter de voorlichting aan kinderen en ouders over onderwerpen die invloed hebben op hun gezondheid.

- Informeer over weerbaarheid en communicatieve en interactieve vaardigheden.
- Informeer over seksualiteit en (seksuele) uitbuiting.
- Informeer over gezonde voeding en hygiëne.
- Informeer over de gevaren van alcohol en drugs.

Vergroot de veiligheid

47 Train medewerkers in het herkennen van signalen van en risicofactoren voor asielzoekers.

48 Implementeer een meldcode kindermishandeling en op termijn een meldplicht.

49 Geef voorlichting aan kinderen en ouders over veiligheidsaspecten.

50 Verbeter de leefomstandigheden van gezinnen en maak woonruimtes en azc's kindveilig (zie aanbevelingen wonen).

- Richt azc's zo in dat er een gezonde en veilige verhouding is tussen gezinnen en alleenstaanden (zie aanbevelingen wonen).
- Voorzie woningen voor gezinnen met jonge kinderen van veiligheidsmaatregelen zoals wandcontactdoosbeschermers en beveiliging voor ramen.
- Zorg in het azc voor zaken als beveiliging, goede verlichting en camerabewaking.
- Pak overlast, drugsgebruik, intimiderend en crimineel gedrag in het azc aan.

51 Informeer ouders en kinderen over de aard en duur van de opvang.

52 Geef kinderen cursussen weerbaarheid en zelfverdediging.

Verbeter de asielprocedure

53 Laat kinderen zoveel mogelijk en in overeenstemming met hun leeftijd participeren in het vreemdelingenrecht.

- Specificeer hoe het belang van het kind in de verblijfsprocedure wordt meegewogen.
- Geef gewicht aan de visie van het kind.
- Betrek bij de besluitvorming criteria zoals de lengte van verblijf, het integratieniveau, de mate van gehechtheid aan de Nederlandse samenleving, kennis van taal en cultuur.
- Erken dat het recht op bijvoorbeeld huisvesting en onderwijs los staan van de status.

- 54 **Bouw een kinderrechtentoets in de procedure in.**
- Beoordeel bij ieder kind of zijn belang of zijn recht op ontwikkeling bedreigd wordt.
 - Geef opdracht tot het verrichten van een onderzoek door een gespecialiseerde instantie (bijvoorbeeld de Raad voor de Kinderbescherming) in die gevallen waarin sprake lijkt van een bedreiging van de ontwikkeling van het kind.
 - Ga steeds uit van de bepalingen in het Kinderrechtenverdrag.
- 55 **Stel een vertrouwenspersoon voor kinderen in die op de hoogte is van hun situatie en die hen kan begeleiden en uitleg kan geven over de juridische procedure.**
- 56 **Vergroot de deskundigheid van vreemdelingenrechters, de IND en asieladvocaten.**
- Informeer ze over de ontwikkeling van kinderen en de consequenties van hun beslissingen voor kinderen.
 - School ze in de eisen die het Kinderrechtenverdrag stelt aan eenieder die met kinderen werkt en aan de overheid.

Verbeter de financiële situatie

- 57 **Onderzoek of gezinnen een ruimer budget nodig hebben.**
- 58 **Geef ouders voorlichting over omgaan met geld in Nederland en bied zonodig hulp.**
- 59 **Voorkom dat ouders geld moeten voorschieten voor belangrijke zaken als gezondheid of onderwijs.**
- 60 **Vergroot de mogelijkheden voor ouders om te werken zonder verlies van hun bijdrage.**

Vergroot de participatie

- 61 **Organiseer de participatie van kinderen in azc's.**
- 62 **Train medewerkers in het azc in het (h)erkennen van, de omgang met, en sociale zorg voor de kinderen in asielzoekerscentra.**
- 63 **Stel een mentor aan waar kinderen terecht kunnen en die rechtstreeks contact met kinderen en ouders in het azc onderhoudt. De mentor informeert, begeleidt en ondersteunt gezinnen bij bijvoorbeeld pedagogische vragen, recreatie en contacten met school. Deze mentor is vaak aanwezig, ook buiten kantooruren en goed bereikbaar.**
- 64 **Betrek kinderen bij de gang van zaken in het azc.**
- Peil regelmatig de behoeften van kinderen en ouders.
 - Investeer in informele contacten met kinderen.
 - Plaats een ideeënbus in het azc en neem ideeën en klachten serieus.
 - Vraag kinderen actief naar ideeën over het inrichten van gepaste zorg en opvang.
 - Organiseer een kinderverleg of jongerenraad.
- 65 **Organiseer contacten tussen azc en wijkcentra, scholen, sport- en andere organisaties in de omgeving van het azc.**

Houd moed!

Want als u met het uitvoeren van de aanbevelingen tot hier bent gekomen dan voldoet de situatie waarin kinderen leven in asielzoekerscentra in Nederland aan het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind.